

DVOR PAĽA BÚTORA – TANEČNÍKA

Vážení priatelia,

ako rýchlo beží čas! Už druhýkrát organizujeme Dvor Paľa Bútora, aby sme si pripomenuli jeho osobnosť a aby sme nezabudli, že ľudia sa majú schádzať, rozprávať, uctiť sa; a kultúrne podujatia dokážu ľudí spájať.

Asi netreba veľa slov o tom, aké nádherné chvíle, plné humoru a radosti sme spolu strávili aj na Koliesku, aj pri rôznych príležitostných stretnutiach, „U Bútorov“ sme to zažívali, a tú atmosféru chceme vytvoriť a zachovať aj naďalej. S kamarátmi, priateľmi, ale aj s náhodnými okoloidúcimi. Každý má miesto vo Dvore Paľa Bútora. On sa rád porozprával s každým, málokoho odmietol. Vždy mi ostane v pamäti „Ja som nejaký Bútor!“ Podávaná ruka a srdečný stisk.

V tomto roku sme pripravili do Dvora program, v ktorom si chceme pripomenúť Paľa ako tanečníka. Asi bude načo a s kým spomínať. Od malého chlapca, až po zrelého muža.

Vystúpi DFS Kokavan, v ktorom začínal, ale si pripomenieme aj súbory, v ktorých pôsobil. Hlavne v Lúčnici, ale aj ďalších.

Stretneme sa – imaginárne – aj s významnými kokavskými jubilantmi. Aby ich celkom neprikryl prach zabudnutia, lebo sme presvedčení, že aj dnes majú čo povedať. A nielen domácim. Predstavíme ukážky kokavského nárečia, ktoré, tak ako skoro všade na Slovensku, vymizlo z bežného hovoru v dedine. Nárečie, ale aj iné významné udalosti sledoval a zaznamenal Štefan Repčok. Ďalej spomenieme Ondreja Radiča, posledného primáša z Radičovského rodu, tiež fujaristu Juraja Kubinca a Janka Stehlíka, výrobcu kyjatických hračiek. Možno mená veľa nepovedia, ale verte, stojí to zato. K tomu dobrá ľudovka a vystúpenia ďalších kamarátov.

Aké by to bolo stretnutie „naprázdno“, kde sa nič nepoje a ani sa nepripije. Pripravili sme živánsku, jedlo, ktoré sa práve pri spoločenských stretnutiach v prírode, pripravovalo najčastejšie. Pohár vína, zase rozjasní letný večer. Tešíme sa na stretnutie.

Už len jedno na záver. Všetci ste očakávaní.

Mária Ambrušová

riaditeľka Novohradského osvetového strediska v Lučenci

O svojej Kokave Pavel Bútor takto povedal, v knihe Š. Repčoka: Kronika organizovaných foriem folklóru: „*Mal som šťastie, že som sa narodil v jednej z krásnych rázovitých dedín, v Kokave nad Rimavicou, kde ľudové umenie malo vždy zelenú. Keď k tomu pridám aj môj vzťah k prírode i zvieratám a fyzickú prácu na poli, tak som vymenoval veci, ktoré moje detstvo značne ovplyvnili. Mám veľmi intenzívne spomienky na detstvo a Kokavu. To je moje rodisko, domov*

mojich rodičov, starých rodičov a prarodičov. Sú to spomienky na zelené hory, lúky, pasienky, na zurčiace potôčky, na hlas kukučky a spev vtákov. To všetko tvorí prírodu, v ktorej sa nachádza Kokava nad Rimavicou. Kde inde sa mohlo zrodiť to obrovské bohatstvo piesní, tancov, zvykov, obyčají, porekadiel, riekaniek, ktoré sa zachovalo až do dnešných dní. To by si mali uvedomiť všetci mladí a vracat' sa k tomuto bohatstvu, ktoré nám tu zanechali rodičia a prarodičia. Nech si všetci uvedomia, že sú príslušníkmi hrdého národa, ktorý v rámci európskej kultúry má svoje miesto a postavenie. Všetky kokavské piesne mám rád, všetky sú mi milé, ale pre mňa je a bude najmilšia melódia - Vrchárska nálada, ktorá nemá obdobu nikde na Slovensku. Tá vyjadruje aj smútok, žiaľ, aj radosť a potešenie zo života v našom krásnom, ale na živobytie nehostinnom kraji“.

Predstavenie projektu

Zámerom je pripomenúť si výraznú osobnosť slovenského folklóru, **Pavla Bútora**, ako oddaného tanečníka. (Kým vládol tancovať)

V roku 2014 sme usporiadali prvú spomienku na človeka, priateľa a kamaráta, ktorý náhle odišiel. Vytvorili sme priestor na stretnutie všetkých ľudí, ktorí sa s ním stretli a mali ho radi. Boli to spomienky a rozprávanie jeho kamarátov, znela jeho obľúbená hudba, tancovali kamaráti, a jedla sa kapusta, ktorú vedel aj výborne uvariť. Začali sme tradíciu, ktorá dobre zarezonovala v programe Kolieska a samozrejme chceme v nej pokračovať.

Tematicky by sa každý rok spomienkových stretnutí sústredil na jednu oblasť jeho života. V roku 2015 je to tanec, teda predstavenie Pavla Bútoru ako tanečníka, ktorý už počas štúdií na VŠMÚ, v triede prof. Štefana Nosáľa, pôsobil ako sólista umeleckého súboru Lúčnica.

V ďalších rokoch by sme spomínali a predstavili ho ako choreografa, osvetára, pedagóga a pochopiteľne človeka a Kokavčana, za ktorého sa všade a vždy s hrdosťou považoval a aj takto šíril dobrý chýr o „svojej Kokave.“ Prínosom je ukázať mladým a začínajúcim tanečníkom, čo všetko sa dá v jednom živote dosiahnuť, ak sa človek svojmu poslaniu venuje naplno.

Predstavenie Pavla Bútoru ako tanečníka ....

- ***Kokavčan od začiatku až do konca***

Takto je to. A je tak pravda. Narodil sa v Rimavskej Sobote, lebo tam bola pôrodnica. No, podľa ústneho podania prof. Leona Sokolovského „Ujko Bútor“ bol sanitkár, tak svoju manželku odviezol do mesta; predtým sa väčšinou rodilo doma, teda v Kokave.

- ***Cítil sa ako Slováč, celým svojím srdcom, no najmä ako Kokavčan***

Tí čo ho poznali, môžu potvrdiť, že to bolo tak. Ale? Prečo sa hlásil k tejto obci. Takto, ako to často on zvykol hovoriť. Kokava nad Rimavicou vychovala mnohých, ale Paľo Bútor bol len jeden. Tých odchovcov ľudovej kultúry bolo veľa a ich mená zostanú navždy späté s folklórom – Štefan Bobro, Pavel Zajac, Mária Matulová - Bobrová, Rudolf Stehlík, Igor Kovačovič, Jaroslav Spišiak, Pavel Obročník, Ivan Murín, Pavol Bielčík, ale aj fujarové trio Kubincovcov, muzikant Ondrej Radič a ďalší.

Všetko toto bohatstvo bolo treba aj uchovať pre budúce pokolenie a nebyť takých, ako bol Štefan Repčok, veľa by sa nezachovalo. Aj dnes žijú medzi nami osobnosti, ktorým Kokava nie je ľahostajná, takými sú napr. Pavol Haluka, Leon Sokolovský a bolo by veľmi nespravodlivé, keď sa hovorí o Kokave, nespomenúť Richarda Kafku. Všetci šíria kokavského ducha ďaleko za chotárom a možno by si „stará kokava“ či „kolešňa“ zaslúžila našu väčšiu pozornosť. Folklór je najkrajším výrazovým prostriedkom kokavského regiónu. Kokava má svoj vlastný prejav, ktorý sa nikde inde už neopakuje.

Niektoré mužské tance napr. redíkaňie sa vyskytujú len v Kokave nad Rimavicou. Aj “kolešňa“ je miestny názov, ktorý Kokavčania používali na označenie svojich hospodárstiev vzdialených od obce.

Takéto zvláštne laznícke hospodárenie bolo v minulosti rozšírené iba v chotároch Kokavy nad Rimavicou a Klenovca. Nikde na Slovensku sa takéto osídlenie nenachádza.

V tomto všetkom rástol, toto všetko mal rád, a s pribúdajúcim vekom ešte radšej. Viac sa mu cnelo.

- **Čo ho ovplyvnilo a bolo tajomstvom úspechu?**

Môžeme povedať, že sa narodil v správnom čase a na správnom mieste. V tom období bola v Kokave ešte živá folklórna tradícia a jeho rodičia, bývalí tanečníci vo folklórnej skupine, sa mu snažili vytvoriť tie najlepšie podmienky. Nebránili mu, myslím, že práve naopak, radi mu odovzdávali svoje skúsenosti. A on to maximálne zužitkoval...

rodičia Bútor

- **Pretancoval 5 folklórnych súborov ...**

DFS KOKAVAN (1954-1963)

Hneď ako začal chodiť do základnej školy, začal chodiť v roku 1954 aj do folklórneho súboru. Tam ako tanečník vlastne začínal a končil vo veku 15 rokov, teda ukončením školy v roku 1963. Detský krúžok ľudového tanca založil a viedol Pavel Zajac ešte v roku 1946 pri Meštianskej škole. Zároveň bol aj prvým predsedom Osvetovej besedy od roku 1961 v Kokave nad Rimavicou. Pionier, tak sa od roku 1949 volal folklórny súbor, v ktorom pôsobil vtedy malý Paľko Bútor.

Butor v školskom fs pri OSŠ kokava v roku 1952 - štvrtý v popredí

Dnešný názov detský folklórny súbor KOKAVAN začal používať od roku 1965. Všetko z činnosti súboru je zaznamenané v kronike, začal ju viesť Pavel Zajac a po ňom pokračovala p. Brezinová. Súbor sa venoval predovšetkým domácemu, kokavskému folklóru. Pravidelnými nácvikmi a vystúpeniami sa tak zdokonalil, že sa v roku 1949 prihlásil do súťaže pod názvom Súťaž tvorivosti mládeže (STM), konala sa v Bratislave a hneď získal prvé významné ocenenie. Dokonca sa stal vzorom pre ostatné krúžky. Dá sa povedať, že patrí medzi prvé detské folklórne súbory na Slovensku a obdivuhodné je, že pracuje nepretržite dodnes. Z významných interpretov je potrebné spomenúť tanečníkov (Igor Kovačovič, Pavel Obročník, Ivan Murín - zakladateľ festivalu Koliesko). Dnes detský folklórny súbor pracuje pri dvoch zriaďovateľoch, a to pri ZŠ s MŠ a Miestnom kultúrnom stredisku v Kokave nad Rimavicou. Vo vedení sa vystriedali viacerí vedúci, ako zakladateľ P. Zajac, M. Bobrová, Ján Gallo, V. Brezinová, Štefan Brezina, Ján a Marcela Skrutekovci, Ján Stieranka, Pavel a Jana Obročníkovci, J. a E. Blahutovci, J. Becániová. Najdlhšie, v rokoch 1976-2013 bola jeho organizačnou i umeleckou vedúcou a vedúcou speváckej zložky učiteľka, **Mgr. Viera Brezinová**. Dnes je vedúcou tanečnej zložky a tanečnou pedagogičkou **Mgr. Jana Becániová**, do tanca hrá deťom heligónkar **Ján Kvanda**. Tých najmenších ako aj pohybovú prípravu všetkých detí má na starosti **Jana Obročníková**, bývalá profesionálna tanečnica **SLUKu** a pracovníčka **MKS**.

FS ČIERŤAZEŇ (1963-1966)

Strednú všeobecno vzdelávaciu školu začal navštevovať v roku 1963 v Poltári, no po pol roku prestúpil na SVŠ do Šafárikova. Hlavným dôvodom bol tanec. Ako stredoškolač začal tancovať v roku 1963 vo FS ČIERŤAZEŇ v Šafárikove. Tento súbor viedol Mikuláš Senko. Súbor Čierťazeň vtedy predstavoval absolútnu špičku vo folklórnom hnutí v celej ČSSR, pod vedením nestora slovenských choreografov Mikuláša Senku z Muránskej Lehoty, znalca gemerského folklóru. Od neho sa veľa rokov učil, aj potom keď 17 rokov pôsobil v Dubnici n/Váhom, vo folklórnom súbore Vršatec. S týmto súborom sa zúčastnil viacerých umeleckých zájazdov v Rakúsku, v Taliansku, Francúzsku, Španielsku a v Portugalsku. S programom *Z kokavských kolešní* vystúpil aj vo Východnej. Škoda, že súbor zanikol.

PULS - PODDUKELSKÝ UMELECKÝ ĽUDOVÝ SÚBOR (1966 -1967)

Od 1.8.1966 do 30.9.1967 bol profesionálnym tanečníkom v PULS-e Prešov, s ktorým vystupoval v ZSSR a v Juhoslávii. PULS ako profesionálne umelecké teleso vznikol v roku 1955 v Prešove a existuje dodnes.

VUSPaT - VOJENSKÝ UMELECKÝ SÚBOR PIESNÍ A TANCOV JÁNOŠÍK (1967 - 1969)

V rokoch 1967-1969 popri vojenskej prezenčnej službe účinkoval v súbore Jánošík Brno. Pôvodne bol súbor založený v roku 1954, a to vojakmi základnej služby prevažne zo stredného Slovenka z Horehronia, ktorí nastúpili na vojnu do Olomouca. V roku 1957 sa súbor presťahoval do Brna a po rozdelení Československa v roku 1993 sa súbor premenoval na Vojenský umelecký súbor ONDRÁŠ. Z amatérskeho súboru vznikol profesionálny, zriaďovateľom je Ministerstvo obrany ČR a funguje dodnes.

LÚČNICA (1969 – 1974)

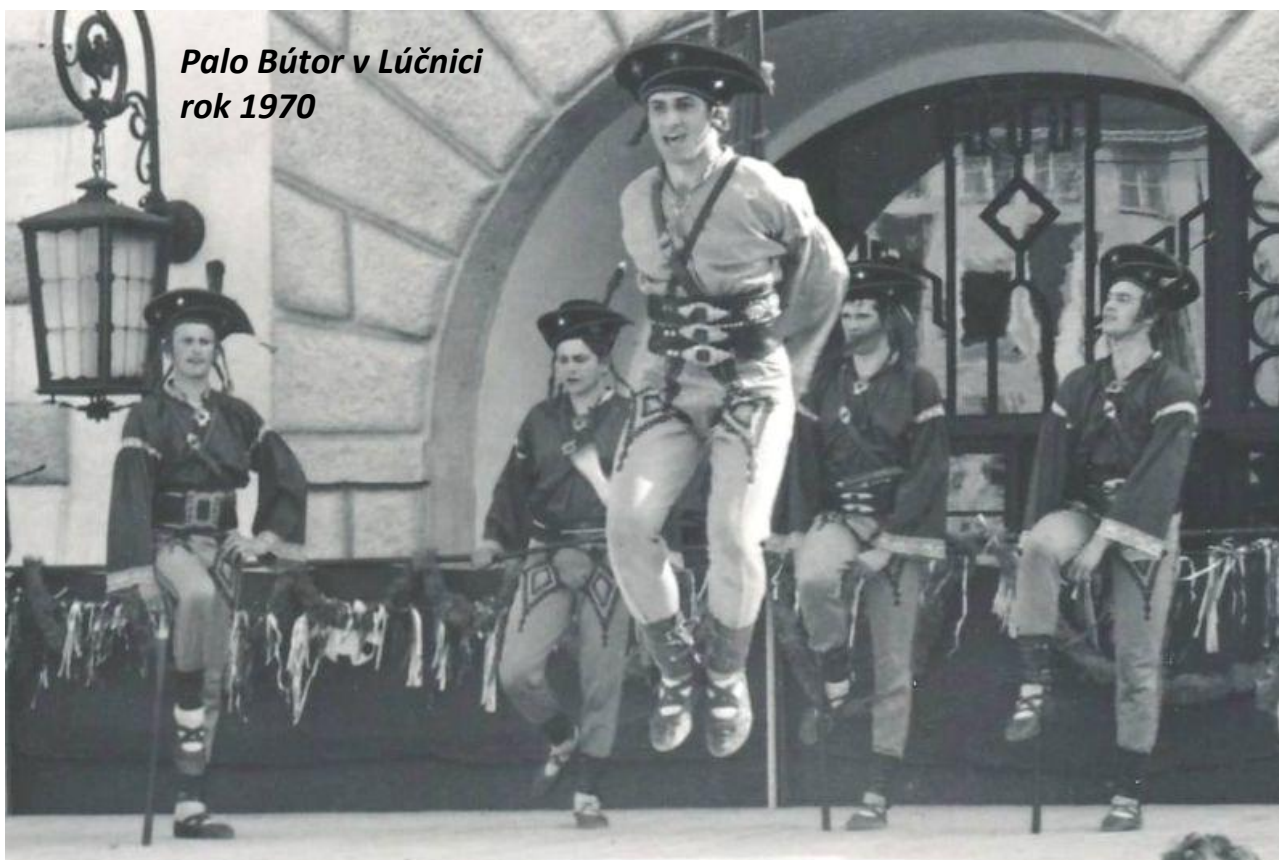
V rokoch 1969-1974 študoval na VŠMU v Bratislave, odbor choreografia slovenského ľudového tanca ako prvý žiak v triede profesora Štefana Nosáľa. Súčasne pôsobil ako tanečník a sólista umeleckého súboru Lúčnica. Účinkoval pri zahraničných umeleckých zájazdoch v Japonsku, Juhoslávii, ZSSR, Kanade, Kube, Mexiku, Chile, Peru, Guatemale, Hondurase, Rumunsku, Poľsku, Bulharsku, Maďarsku, celkom vystupoval s Lúčnicou v 23 štátoch sveta.

*Mini Lúčnica
- Ej husári 1973*

Spolu tanečníkmi mu boli napr. Emil Bartko, Štefan Zima či Vladimír Kysel.

*Palo Bútor v Lúčnici
rok 1970*

S profesionálnou kariérou tanečníka skončil v roku 1974 a nastúpil na dráhu choreografa či vedúceho....

- ***Aké tance tancoval ....***

Z bulletinov Archívu Lučnice:

Bútor - archív Lúčnice

Máj 1971 – tanečný súbor Lúčnice NA DETVIANSKYCH LAZOCH, sólisti: M. Kropiláková, V. Brezováková, P. Homolka, Š. Zima, P. Bútor

Slávnostná premiéra pri príležitosti 25. výročia vzniku súboru - tiež program NA DETVIANSKYCH LAZOCH, ale aj program EJ, HUSÁRI, ktorý mal časti: Verbunk, Pieseň za milým, Výcvik, Spomienka, Boj, Oplakanie milého, sólisti: Š. Zima, P. Bútor, L. Štefanovičová, spievala Darina Laščiaková

25. mája 1973 v SND - Slávnostná premiéra pri príležitosti 25. výročia vzniku súboru, ČERKANÝ – hudba: T. Andrašovan, sólisti: M. Beniak, E. Bartko, P. Bútor, E. Lindtnerová, M. Kropiláková, Z. Nererová, a taktiež EJ, HUSÁRI a NA DETVIANSKYCH LAZOCH

Október 1973 – SND – Program k 25. výročiu vzniku súboru - NA DETVIANSKYCH LAZOCH, hudba: T. Andrašovan, sólisti: M. Kropiláková, Z. Nererová, P. Bútor, N. Lazarov Š. Zima, SVIATOK NA ZEMPLÍNE – hudba: S. Stračina, sólisti: M. Kropiláková, D. Teslíková, Z. Nererová, P. Bútor, P. Širák, Š. Zima

VITAJ NAŠA JAR – slávnostná premiéra k 30. výročiu oslobodenia, VYHADZOVANÁ – choreografia P. Bútor

24. júna 1977 Istropolis – Reprezentačný program, v ktorom nechýbala ani Paľova VYHADZOVANÁ, tancuje sa dodnes, Lúčnica ju má stále vo svojom repertoári.

Spomienky na Pavla Bútora – tanečníka

SPOMIENKA NA BRATA PAĽA

Každé spomínanie nebýva vždy ľahké, najmä ak treba zaspomínať na človeka blízkeho. Človeka, s ktorým ste prežili nezabudnuteľné chvíle žitia a on Vám zrazu nesmierne chýba. Vtedy čo to vypovedať a napísať zabolí a na duši je ťažko. Môj brat Paľo, kmotor Bútor bol takýmto človekom v mojom živote, aj keď medzi našimi narodeniami bol desaťročný odstup. Paľko ako malý chlapec chodieval k nám domov učiť sa na husle, ja som odišiel do sveta a do rodiska som sa vracal len na sviatky. Napriek odstupu rokov sme mali k sebe blízko cez našich rodičov. Otcovia i mamky sa stretávali v kostole, po kostole v nedeľnej škole pre deti, v Živene, ochotnícili v divadle a folklóre. S kokavskými pesničkami a tancami sme rástli od mala, v tom sa naše cesty životom pretínali, až sa naplno stretli v roku 1963, kedy som sa vrátil domov a brat Paľo tancoval u Mikiho Senku v Čierťazni a potom vo vynikajúcej generácii tanečníkov v Lúčnici s Milanom Beniakom, Petrom Homolkom, Ivanom Milkom, Vladom Kyselom, Mirom Heseckom, Sveťom Haruštiakom, Janom Blahom, Števom Zimom, Emilom Bartkom, Libušou Majerovou, Zdenkou Nérerovou, Andreou Gajdošovou, Ľubou Zubříkovou a ďalšími ľudsky nádhernými ľuďmi, akými boli Jožko Majerčík, Sveťo Stračina, majster Štefan Nosál a ďalší. Slovo chlapa medzi nami platilo a tak po štúdiu prišiel do Bystrice na Krajské osvetové stredisko ako metodik, chodievali sme spolu po celom Slovensku, pripravovali programy vo Východnej a Detve a keďže býval u nás trávili sme spolu mnohé večery a keď som nebol doma zastupoval ma v plnom

rozsahu práv a povinností, čo znamenalo, že deťom, keď sa im nechcelo ísť do školy písal aj ospravedlnenky. Potom sa vrátil do Bratislavy, ale ostali sme pri sebe pripútaní, lebo nás volala k sebe Kokava.

Do nej sme patrili od narodenia, spájali nás kokavské dvory a kokavské kolešne, kokavský kostol, mlyn u Zajacov, krčma u Róthov, kokavskí muzikanti a kamaráti, ktorých bolo nemálo. Bol som vždy hrdý na brata Paľa, tak sme sa volávali, ako na tanečníka par excellans i ako na tvorca choreografií v Dimitrovci, Kopaničari, Zobore, Vršatci, Ponitrane, Zemplíne, Rimavane, Lúčnici, SĽUKu, Šarišane a v rodnej Kokave. Bol som veľmi rád, keď po mne vo Východnej prevzal pozíciu predsedu programovej komisie. Tento významný post sme my dvaja Kokavci zastávali od roku 1963 plných 50 rokov a to je čo povedať i spomínať. Bol som hrdý na Paľa ako kmotra našej najmladšej dievky Evky, čo sme pri každom stretnutí poriadne oslávili. Ale hlavne bol som hrdý na Paľa ako na človeka s mimo-riadne vnímavým, citlivým a vďačným veľkým srdcom. Bol chlap priamy, vedel sa zapáliť a rovno povedať každému čo ho trápilo a to bola veľká vzácnosť jeho človečenstva. Chýba mi a určite aj iným všade, kde ho zaviedli cesty jeho života, no najviac mi chýba doma v našej milovanej Kokave.

Igor Kovačovič

- * *Mal k nemu veľmi blízko. Pána Kovačoviča folklórnej verejnosti nie je potrebné osobitne predstavovať. Ale keďže spomíname na Pavla Bútora ako tanečníka, kto iný by mohol odborne a zodpovedne posúdiť jeho tanečné úspechy ako p. Kovačovič, ktorý sám je držiteľom titulu Najlepší tanečník Východnej, z r. 1958 a pochopiteľne s tancom z Kokavy.*

Spomienky na Paľa ....

- to je päťdesiat rokov od prvého stretnutia, v 1963. On začínajúci člen Čierťazne, ja začínajúci lúčničiar, ktorý si prišiel osviežiť ešte čerstvé vzťahy čarničiara .... Paliho pozdravenie ... a ty si kto ?
- to je aj stretnutie s Palim na VŠMU počas prijímačiek na choreografiu, v 1969. Z mojej strany zas.... a ty tu čo robíš ? A on ...chcel by som byť choreograf...fajn

- to je aj päť krásnych rokov v Lúčnici, 1969 – 74. Páli pracovitý, vždy v dobrej nálade, zamilovaný do práce
- to je aj súťaž o behaní po strechách aut na Gorkého ul. v Bratislave, v 1971. Chceli sme vyskúšať pevnosť materiálu áut, ideálnu váhu tanečníka a rýchlosť behu pred zložkami VB...
- to sú aj roky nekonečných diskusií o folklóre ...kade ...prečo ...ako ...komu, platné dodnes
- to sú aj nekonečné košovky vína v Tržnici a riešenie slovenských, európskych a svetových problémov folklóru i politiky
- to je aj jeho prijatie do Klubu Over 65, čo si , žiaľ, dlho neužil

Servus Páli
Don Emílio

Zopár z množstva spomienok na študentské roky ... s Paľom Bútorom

(výber, celý text spomienok je uverejnený so súhlasom autora na webe www.nosl.c.sk)

*** Oznámenie.**

Na malom zožltnutom papieri (A5), nám v polovici júla 1969 oznámili, že sme prijatí na štúdium na VŠMU. A súčasne, že sa máme dostaviť v septembri 1969 na študijné oddelenie VŠMU. Budeme absolvovať sústreďenie pre začiatok. Zišli sme sa v deň „D“ na študijnom oddelení VŠMU, v budove oproti Lúčnici. Dostali sme sa spolu s Paľom na jednu izbu. A na druhý deň nástup na intenzívne týždňové štúdium ako predprípravu z niektorých predmetov. Bolo to nahustené, najviac toho bolo z oblasti hudby. Na záver „študijného“ týždňa sme mali preskúšanie... asi bolo úspešné, lebo nikoho neposlali domov.

*** Začal sa prvý ročník nášho štúdia 1969/70.**

Na izbu pribudli ešte ďalší: Paľo Procházka (dirigent, zbormajster), Ivan Valenta (hudobný teoretik) a Vlado Russó (vynikajúci organista). Päťka ako vyšitá, každý mal iný študijný program. A každý sa časom stal „postavou“ svojej generácie - medzi poslucháčmi VŠMU. Bývali sme spolu skoro tri roky. Internát na Šoltésovej bol celkom fajn, ... blízko boli električky aj trolejbusy, neďaleko centra, keď už nič nešlo ... dalo sa aj pešo. K „nášmu“ Russovi len dodám, že štúdium na VŠMU, končil vyše hodinovým diplomovým koncertom v Slovenskej filharmónii - hral niekoľko skladieb od svetoznámych skladateľov (tvorba v rozpätí 400 rokov) – a spamäti !! Ďalší fanatik.

*** Konkurz do Tanečnej zložky nás lákal viac.**

Tak sme sa s Paľom chystali na tanečný konkurz. Spolužiak Drahoš Struhár nás ešte v škole podpíchal: Nebojte sa, keď vás Nosál nevezme, berieme vás do SĽUK-u. A smial sa. My že nejaké nácvičné a tak. A Drahoš – stačia vám piškóty, nebudú vás veľa skúšať. Zdržalo nás vyučovanie v škole. A troška napätí sme sa ponáhľali do budovy Lúčnice. Dvere boli zabuchnuté, nevedeli sme ich otvoriť. Tak sme zvonili. Vošli sme a niekto povedal, že už skoro nikoho nečakali. Že tam bolo hodne ľudí. A Nosál povedal: Len ich vyskúšajte. A oni nás ale riadne prevetrali. Dvaja sa striedali, čo nám zadávali motívy... Klepkanie. Klepkanie im nedávajte, to je ľahké pre nich. Samozrejme – dávali nám tanečné motívy z oblastí, ktoré sme najmenej zvykli tancovať. Mali nás „načítaných“. Nevadilo, išli sme dopredu. Niektoré „zostavy“ sme skopírovali do bodky.

Peťo Homolka nám pridal: tak skúste niečo skočiť. Tak sme skákali a dosť sa to podarilo. A Peťo dodal: Na budúce si zoberte džínsy (!?)

No, dobre, dobre, ozval sa Nosál'. Príďte vtedy a vtedy na nácvik.

* **Paralely - VŠMU a LÚČNICA - Univerzita scénického umenia.**

V škole sme mali veľa praktických ale aj teoretických predmetov. Nie moc populárne boli zostavy pri tyči a na voľno zostavené z rôznych motívov vybraných ľudových tancov. Pani Dorothea Tóthová nás pri nich riadne tepala. Keď pani Dora oslovila Paľa, aby ukázal valašský vo dvojku, tak sme videli kokavskú parádu, pričom si aj pospevoval (tidlaj, tidlaj, tidlaj, tidlaj...). A pridelila mu úlohu: Pozmýšľajte Pavel, nad vhodnou študírkou, ako si osvojiť ... Nabudúce si to pozriem...

Popis k foto – autor Milan Krupčík: Zľava: Rado Uhrin, Ahmed Nasir Zoberi, Igor Kovačovič, Paľo Bútor (Amfiteáter Detva - 2. pol. 70 rokov)

* **Paľo bol známy tým, že na sále nosil okolo krku uterák ...**

strihnuté tmavé legíny, väčšinou svetlé tričká, hrubé ponožky a plátenné piškóty (alebo kožené). Neraz dokola skúšal dvojité „luftúru“. Keď to už išlo, tak si nahlas .. povedal: **vidíš to človeče ?! vidíš to ??! dnes mám deň ...** Keď nešlo... tak zase zmenil na piruety. A tak dokola. Keď toho už mal dosť, tak niečo zašomral „kokavskú nadávku“ a sadol si na parkety, alebo si ľahol na lavičku.

* **Život tanečníka nie je „peříčko“.**

Denno - denne hodiny na sále. Vykúpenie boli soboty, či nedele, keď boli vystúpenia – bolo ľahšie. Alebo ak boli občas voľné víkendy. Ved' niektorí to poznáte ... Ale bavilo nás to, dávali sme do toho všetko a pochvala za lepšie výsledky na sále, i na javisku (Nosál často nechválil, ale bolo vidno keď bol ticho – čiže spokojný a pokyvkával ľavou rukou, niečo si hovoriac – ako: No, no mohlo to byť aj lepšie). Ale inokedy bolo aj TICHŤO – pred búrku a kde neboli „zvonka“ ľudia spustil výčitky len tak lietalo! A boli sme ticho - všetci. Tešili nás hlavne potlesky stoviek či tisícov obecenstva, boli nám najväčšou odmenou.

* **V Lúčnici sme si užili poznanie, drinu, slávu, inšpiráciu aj trému, či stres ...**

Paľo bol výborný charakterový tanečník. Vo viacerých tancoch sme sa stretali. Iste, veľa zážitkov bolo aj pri filmovaní: „Tanečné miniatúry“ – tance z tvorby Š. Nosála a Sv. Stračinu pre STV (réžia Martin Ťapák). Či tanečných obrazov historických tancov: „Chorea Amore“ (Š. Nosál, Sv. Stračina), ktoré kúpili do vyše 30 štátov sveta (réžia Martin Slivka). Pri tanečne pôsobivej časti – výcvik, ktorý viedol Paľo - náš kapitán, mu padal husársky čákov. Napálil sa a natiahol si ho od hnevu hlbšie na hlavu a ... vybuchol smiech. Režisér musel dať pauzu, aby sa vojsko ukludnilo. Scénickým bonbónikom bola vyše 30 minútová tanečná balada: **Éj, husári** (Š. Nosál, Sv. Stračina). V tej balade som bol v Paľovom vojsku.

Popis k foto – autor Milan Krupčík: Zľava: Ľudo Šrámek, Paľo Bútor, Štefan Zima, Ľubor Halon (FF Východná 2011)

* Ešte krátko zo štúdia a jeho záveru.

V posledných rokoch sa násobili požiadavky na konkrétnu tvorbu. Tak sme sa viac vopred pripravovali na väčšie, resp. štylizovanejšie kompozície. Tak napríklad ja som Paľovi tancoval sóla v Kokavských premenách a on mne zas v Goralskom dvojárovom. Lebo tanečníci - sólisti, ktorých sme si vybrali z iných súborov, to jednoducho nezvládli. Aj v diplomových choreografických dielach sme si s Paľom osobne vypomáhali. On so mnou tancoval „Na Liptovský čardáš“ (dvoj párový). A ja som mu tancoval v Kokavskom tanci. Každý sme mali tri choreografické kompozície. Ako povedal uznanlivo aj Prof. Nosál na naše komorné kompozície: Celkom dobré. Paľovi vyšla výborne „Vyhadzovaná“ (aj ju vzal do Lúčnice).

Z archívu Štefana Zimu: Zľava: Ing. Marian Veselský, Mgr. Emil Bartko, PhD., Mgr. Igor Kovačovič, Mgr. Dušan Soták, Mgr. art. Paľo Bútor, Jozef Semjan, Mgr. art. Jozef Majerčík, v pokľaku: Mgr. art. Štefan Zima, ležiačky –zľava: Vlado Badlik, Marian Székely známy Mako

Po absolvovaní VŠMU, šiel Paľo Bútor do Banskej Bystrice, na Krajské osvetové stredisko, spolupracoval aktívne s rodákom Igorom Kovačovičom aj vo folklórnom súbore Partizán. Mne raz v septembrový večer zavolať pán Zálešák, aby som prišiel na pohovor.

Vybrali ma na Osvetový ústav do Tanečného oddelenia. Keď sa Paľo vrátil z Banskej Bystrice do Bratislavy (do ZK ROH v Dimitrovke) a začal stavať na nohy folklórny súbor Železničiar, ktorý prešiel do nového Dimitrovca, pokračovala naša priateľská i odborná komunikácia. Roky som chodieval k nim na nácviky, aj na ich vystúpenia. A znova sme preberali čo folklórne dianie na Slovensku má, či nemá a čo potrebuje. V jeho dimitrováckej kancelárii sme prežili veľa priateľských stretnutí, i stovky hodín pracovných debát.

Rád si spomínam ako sme niekedy dokola počúvali Tonkovičovú „**Vrchársku náladu**“, veľmi bol hrdý nato, že je to z jeho rodného kraja. A veru nedalo mu ... veľa krát hovoril, žeby to rád aj tanečne – scénicky postavil, no sám sa opýtal: No, ale veď to je takuo nádhernuo ako to je ! Samozrejme, že túto výbornú, nadčasovú skladbu mala v repertoári hudba Folklórneho súboru DIMITROVEC. A viete si predstaviť, koľko ju museli „drviť“, aby bol Paľo spokojný ?!?! Tuším, že ju vedeli už aj odzadu. Ale hrali ju parádne, ako hymnu !

Aj pri tejto príležitosti je nutné pripomenúť, že Paľo umelecky tvoril aj pre iné výborné súbory na Slovensku. Významná je jeho práca pre folklórne slávnosti a festivaly, ale to by už bola iná knižka.

Chcem vysloviť obdiv interpretačnému a celoživotnému pedagogickému a umeleckému dielu Paľa Bútora. A som hrdý, že sme sa v živote s Paľom stretli a prešli spolu kus krásnej cesty tanečným umením vo folklórnom svete.

Z archívu Štefana Zimu: Zľava: Mgr. art. Pavol Širák, Mgr. art. Paľo Bútor, Prof. Štefan Nosál, národný umelec, Mgr. art. Štefan Zima. (Oslavy 50. narodenín Ing. Štefana Mráza, Košice, apríl 2000)

E p i l ó g

Roky štúdia „vo svete“ veľkej Bratislavy, poznanie skúsenosti od profesionálnych majstrov aj z iných umeleckých žánrov. A najmä vlastných - zo stoviek vystúpení v malých dedinkách, mestečkách, mestách veľkého Československa aj na popredných svetových scénach, nás s Paľom primkli k sebe. Bol priateľský a priamy. Vnímal som ho dlhé roky viac ako priateľa, mal rád pravdu, vedel byť aj beťár a z bežnej situácie urobiť veselú náladu.

Neraz sme robili zabávačov, aby bolo v spoločnosti viac úsmevu, špásu, skrátka príjemnejšie.

Neviem ako presnejšie to povedať ... tí, ktorí nás učili, viedli, podporovali, či fandili nám, nás nasmerovali životom tak, že sme sa rozdávali a dávali iným koľko sme len vládali ... veď aj takých život potrebuje .

S poklonou a úctou na spoločné zážitky,
Mgr. art. Štefan Zima, v. r.

Iné

Tento rok by sa dal nazvať aj rokom fujary, ako najtypickejšieho slovenského hudobného nástroja, ktorý bol v novembri 2005 v Paríži zapísaný organizáciou UNESCO do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva. V roku 10. výročia zápisu fujary, v roku 125. výročia narodenia Juraja Kubinca, zakladateľa prvého fujarového tria na Slovensku a 85. výročia narodenia PhDr. Ladislava Lengy, sa to nedá nespomenúť. Lebo v Paríži ani Bútor nemohol chýbať. Ale najväčšiu zásluhu na príprave návrhu „Fujary a jej hudby“ do zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO má Prof. PhDr. Oskar Elschek, DrSc., jemu patrí poďakovanie.

Paľo Bútor

mal rád ľudí, spájal ich, toto stmelovanie a stretávanie chýba jeho najlepším kamarátom. S odstupom času prichádzajú na to, čo a ako Paľo robil, vždy si našiel čas a vypočul každého, vtedy každodenná rutina, dnes nedocenená obria služba.

Nikdy nebude možné dodržať hranice a podrobnejšie pripomenúť tohto ľudomila iba v jednej oblasti života, pretože všetko so všetkým súvisí.

Keby jeho meno bolo oficiálne späté s jeho milovanou obcou, vždy sa niekto po mnohých rokoch nájde a bude sa pýtať, že prečo je tam to meno a kto to bol a čo pre Kokavu urobil. Keď si všade dostupné informácie o ňom nájde, pozorne prečíta, celkom určite si povie, chvalabohu, že sme takýchto ľudí mali a nezabudli sme na nich.

Verím, že ako choreografa si ho podrobne pripomenieme aj o rok, teda v roku 2016....

A čo sme ešte pripravili?

Nezabudli sme ani na tradičný suvenír „maličkú fľaštičku“ s Paľkom, veľké prekvapenie – maketu Paľa „v životnej veľkosti“, aby sa jeho obdivovateľky - folkloristky mohli do sýtosti zvečniť naveky, okoštovať sa bude dať pravá kokavská živánka pripravená na originálnych ražňoch Paľkom Mekým, ale aj baraní guláš Jaroslava Zvaru. Lebo, Paľo vždy vedel čo sa patrí. Chýbať nebude ani premietanie filmu, ktorý spracovali Alexander Nagy a Emil Bartko.

No a na „Bútorovanie“, teda dobrovoľný príspevok na podporu folklóru, môže každý prispieť podľa vlastného uváženia.

Ďakujeme všetkým, ktorí pomohli akýmkoľvek spôsobom, aby sa tohto ročný Dvor Paľa Bútor mohol zrealizovať.

Z knihy Jána Romana: Kokavské nárečia sme vybrali:

Rožen – ražeň, *Doñez rožen, bud'emo živánku pieci!*

Red'ikaťi sä – ísť na kolenách, krížom prekladať nohy, tak to robievali na salašoch pri rôznych hrách. *Red'ikau sa Jäníg z gruoňika na gruoňik.*

Nezabudnutélné Paľove výroky:

Taktom – týmto slovom skoro vždy začínal vetu, ale používal ho s obľubou v strede a aj na konci vety.

My vieme..., o niečom, čo nemal vedieť nikto.

Mrsko, mrsko son jej povedau

A Slováčik maličičký, djb ťa stále vždycky

Ja som nejaký Bútor

Pálenuoška, dobrá strova ***(Š. Bobro, 1949)***

*Pálenuoška dobrá strova,
kod ju mán, ňechcen doktora,
chojťe že mi z kršmi doňiesť,
odíde mi šetka bolest.*

*Pálenuoška rád ťa pijen
Kod mán platiť, tak sa skrijen,
za ťebä kcú striebro-zlato,
ti mä vláčiš, kde je blato.*

*Pálenuoška, lúto mi je,
pre tebä ma žena bije,
zativára mä do komori,
žálen mi srdce umorí.*

*Pálenuoška tu máš holbu
masť na rany veľmi dobrú,
napiže sa smelo ešte,
bude z tebä chlap na mestě*

Jeho mama, teta Bútorová vždy hovorila :“ Keby v krčme neboli lavičky natreté medom, Paľko by bol dobrý chlapec. Ale...”

Milý Paľo !

Nezvykneme si písať, ale dnes je výnimočná situácia. Odišiel si tak ďaleko, že sa Ti nedá zavolať. Odišiel si tak rýchlo a nečakane, že mi to začína dochádzať až po niekoľkých dňoch. Až teraz sa mi vybavujú spomienky na spoločné zážitky, na spoločné stretnutia. Vráťane toho posledného. Stretli sme sa v SĽUK-u pri spomienke na Ervína Vargu. A vtedy si položil otázku: „Pamätáš na tú fotku z Myjavy, na ktorej sa šiesti držíme za plecía? Dvaja už odišli. Kto vie, kto bude ďalší?“ Bola to rečnícka otázka a určite ani jeden z nás nepomyslel na konkrétne meno. A už vôbec nie na to, že to budeš Ty. A že to bude tak rýchlo. Stalo sa. Ostali spomienky. A v nich, snáď pre všetkých, ktorí Ťa poznali, zostávaš ako človek s čistou dušou, v ktorej nebolo ani kúska miesta pre plánovanie zákerností, ani snahy niekomu ublížiť. Žil si pre folklór a pre vzťahy. Vzťahy k rodine, no najmä pre kamarátske vzťahy. Pre dobrú atmosféru, preto, aby Tvoji priatelia boli v danej chvíli „radi na svete“, si bol ochotný urobiť veľmi veľa. Tvojou pracovnou, ale aj srdcovou doménou bola práca s folklórom. Bola pre Teba „číslo jeden“ od začiatkov v Kokavane, cez pôsobenie v Čierťazni, prešovskom PULS-e, brnenskom Jánošíku, v Lúčnici i počas krátkeho pôsobenia vo funkcii riaditeľa SĽUK-u. No najmä počas 37 ročného vedenia súboru Dimitrovec, neskôr Lipa. Umelecké vedenie Dimitrovca som Ti v roku 1975 odovzdal s presvedčením, že sa oň postaráš lepšie, ako by som to dokázal ja. Nikdy som sa nesklamal. Možno si ani nevieš predstaviť, ako budeš Dimitrovákom – Lipákom chýbať. Ako budeš chýbať bývalým kolegom z Národného osvetového centra, z mnohých osvetových stredísk. Ako budeš chýbať na festivaloch vo Východnej, v Detve, Kokave nad Rimavicou, Klenovci, Dlhom Klčove... Ako budeš chýbať všetkým Vilom, Števom, Igorom, Jožom, Vladom, Petrom, Milanom, Janom... – musel by som vymenovať hádam celý kalendár, aby som spomenul všetkých Tvojich kamarátov. A mimoriadne bude chýbať Tvoje „pod' na jedno“ aj v Kokave.

Milý Paľo! V Kokave si prišiel na svet, do kokavskej zeme Ťa uložíme. Za všetkých, ktorí Ťa mali a budú mať radi, Ti prajem, aby si splynul s koreňmi, z ktorých si vzišiel, s koreňmi, ktoré formovali a usmerňovali Tvoj život. Ďakujeme Ti za chvíle, ktoré sme mohli stráviť s Tebou. Nech Ti je kokavská zem ľahká.

Vlado Kysel' za všetkých, ktorí sa k týmto slovám pridávajú.

V lokalite Myjava 1986 s: V. Kysel', Ervín Varga, Pavel Bútor, Štefan Zima, Ľuboš Hodúl a Ján Jamriška

Paľo rediká na oslave Jara Spišiaka

Takom, dievčatá a ženy, môžete sa so mnou odfotiť...